

Lokalhistorisk forening for Hvirring Sogn

Nyhedsbrev nr.2

Februar 2004

Hvirring - Hornborg sognes forhistorie

Generalstabs kort, opmålt 1869-74.

Afskrift af Johannes Jensen Rask Mølle.

Mens Lilleå skiller S.Ø. fra Uldum, dannes Gudenå mod V.
Hvor den ledsages af en bred Smeltevandsskel. Den Nordlige del af
S.Ø. Er et storbakket Landskab, hvor to Smeltevandsdale har skåret

sig ned, en på Grænsen til Nim, og en Vest for Hvirring. Der begge munder i Gudenå-dalen. Gennem den, førtes Smeltevandet frem fra randen af det Østjyske isfremstid, hvis front stod langs en linie fra Molgjer mod Vest, over Trebjerg - Hvirring - Honum, til Vesterskov, hvor den svingede mod V. Over Borringskov. Denne isrand har i høj grad sat sit stempel på Terrænet, i form af et højtliggende Dødslandskab, (Møgelbjerg 78 M. Gilhøje 101 M. Langhøj 88 M. Stavningsbjerg 76 M.).

Jordene hører til de bedste i Nim Herred. Mod Vest ligger Raskskov 144 Ha. Og den udtørrede Rask Sø. Vest for den Smukke dal ved Rask Mølle. Langbjerg-gaard Skov, Højbjerggaard, Skyggerslund, Areal 1960: 3242 Ha. 26/9 1960: 1636 indb. Boring Kirkebakke fredet 1949. Fredede Oldtidsminder, Langbjerg (65 M.lang) midt i en stor Grusgrav, og 14 Høje, hvoraf flere er ganske anselige: Gifhøj (Ishøj) ved Hvirring, Guldbjerg, og Granhøj, på Rask Gammelmark. Låddenhøj i Raskskov. 4 Høje N.V. for Honum, og to Høje N. for Trebjerg. Sløjfet eller ødelagt: En Langdyse i Raskskov, og 98 Høje, hvoraf en stor del har ligget i en Bælte, der gik Ø.V. gennem S. fra N. fra Trebjerg over Hvirring, Honum, og Rask Gammelmark til Gudenå.

Den af Nationalmuseet tilhøret tomt af Herregården Boringholm, der i 1300 tallet tilhørte Adelsslægten Brock, men ikke nævnes efter 1400. Udgravningen 1906-12 har vist, at Gården var anlagt ude i Mosen, hvor der er nedrammet flere Hundrede Egepæle. Her har ligget en Firlænget Hovedbygning (ca.30 gange 30 M.) med Forborg i Ø.og V. og med Broer ind til det faste Land i N og S, Der fandtes en mængde Brugsgenstande: Som Vogndele, Klædningsrester, ca. 300 Sko og Såler, (mange Snabelsko af typen fra 1350-1400) Remme, Våben, Seletøj, plader af Rustning, et stort Sværd i Skede, Armbrøster, Segle, Forke, Grebe af Træ og Jern, Træskovle, Knive med Skeder, Dambrikker og dele af et Spillebræt til Møllespil m.m. Alle småfundne genstande er fra 1300 tallet, er nu på Nationalmuseet.

Grænsen mod Øst dannes af Gesager å, mod Uldum, af Lilleå og mod Hvirring sogn af Møllebæk på et stykke. Det småbakkede Landskab med de mange små Skovpletter, afløses i vest af en Bakkeryg (Bavnehøj 88 M. der markerer Grænsen for det Østjyske isfremstid, hvis front på dette sted, strakte sig fra N. V. mod S.Ø. til Skelhøj S.V. fra Haurum, hvor det lave Areal omkring Sønderkær er et lille stykke Hedeslette. Jordene hører til det bedre i

Hrd. Areal 1960: 2305 Ha. 26/9 1960: 1179 Indb. Hvirring og Hornborg Sogne udgør en Sognekommune' og et Pastorat.

Klaks Mølle tilhørte 1782 - 1908 Slægten Ammitzbøll. Siden 1927 tilhørte den H.Sørensen. Vandmøllen nedbrændte 1887, og blev opført til Turbinekraft. 1863 flyttedes Møllegaarden op på Bakken, Nord for Møledammen. Haurum Søsten, hvortil der er knyttet sig flere Sagn. Skove: Spredt i S.Ø. lidt Skov: Kalhave skov, Haurum skov, og Saksballe skov. Fredede Oltidsminder: 4 Høje, alle ved Kalhave, to af dem blandt andet Skephøj, er ganske anselige, sløjfet eller ødelagt: 45 Høje hvoraf de allerfleste lå Vest for Kalhave, hvor de er faldet som offer for den stærke Grusgravning. Ved Hornborg er fundet en Boplads fra ældre Romersk jernalder, med Gravplads fra samme årtid, er fundet ved Haurum, hvor der også er fremkommet mindre Sten med indridsede Figurer, antagelig fra Bronzealderen.

W.M.L. Februar 2003

Fremtidssikring af afleveringer til lokalarkivet

Hvirring sogns lokalhistorisk forening har fået fremstillet en lille selvklæbende seddel med følgende tekst:

Dette har lokalhistorisk Værdi

Bedes afleveret til

Lokalhistorisk forening for Hvirring sogn

Ved: Willy Lange, Mølletofte 3, 8763 Rask Mølle

Tlf. 75679803

Tak

Det er tanken at sprede sedlen blandt potentielle givere af materiale til Lokalhistorisk Forening, med opfordring til om at klæbe sedlen på bagsiden af billeder eller på indersiden af omslaget til protokoller som har lokalhistorisk værdi men som ejeren endnu ikke ønsker at overlade til arkivet. På en måde kan man sige, at sedlen er et lille "testamente" - eller i det mindste en sikring mod, at værdifuldt materiale går til grunde ved tankeløs kassation.

Fornyelse af medlemskab

I år vil vi, som sidste år, sende et indbetalingskort ud sammen med nyhedsbrevet til alle medlemmer. Man kan bruge indbetalingskortet i banken eller på posthuset, eller kontant til bestyrelsen.

Kontingentet for år 2004 er: 40 kr. for enkelte medlemmer og 60 kr. for husstande.

Generalforsamling

Den 26. februar 2004

Kl. 19.30

I foreningens lokaler

Rask Mølle Skole

Lokalhistorisk Forening for Hvirring sogn

- Adresse: Rask Mølle Skole, Skolebakken, 8763 Rask Mølle
- Åbningstider: 1. og 3. torsdag måneden 19-22; lukket i skoleferierne.
- Leder: Willy Lange, Mølletofte 3, 8763 Rask Mølle
Tlf. 75679803.
- Formand: Aage Jokumsen, Skolebakken 12, 8763 Rask Mølle
Tlf. 75678525
- Næstformand: Brian Lange, Brorsonsvej 4, Hornborg
8762 Flemming
Tlf. 75673219
- Sekretær: Kaj Daugaard Hansen, Skovhusvej 22, Honum skov
8762 Flemming
Tlf. 75673017
- Kasserer: Kristian Skov Larsen, Nørre snedevej 86, Trebjerg
8762 Flemming
Tlf. 75673043
- Område: Hvirring Sogn i Tørring Uldum Kommune.
- Oprettet: 1994.
- Post og telefon: Post til leder, telefon til leder eller formand.